

JEL Classification: E52

Тарасевич Наталія Вадимівна
к.е.н., доцент кафедри банківської справи,
Посмітна Вероніка Костянтинівна
студентка 2 курсу факультету
менеджменту, обліку та інформаційних технологій
Одеського національного економічного університету
м. Одеса, Україна

СТАЛІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ В УКРАЇНІ ТА МЕХАНІЗМ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тези присвячено питанням сталості національної валюти в Україні, що є базовою властивістю грошей. Зазначено, що сталість грошей супроводжується ефективним виконанням їх основних функцій, насамперед функції міри вартості.

Ключові слова: сталість грошей, національна валюта, монетарна політика, Національний банк України.

Вважається, що базовою властивістю грошей є їхня стабільність. Будь-яка форма грошей, якщо вона знецінюється, не може ефективно виконувати функцію засобу платежу і нагромадження вартості. Такі гроші перетворюються в гальмо економічного розвитку, оскільки кредитори перестають надавати позички через ризик втрати позиченої вартості, а інвестори з тієї самої причини перестають накопичувати вартість у грошовій формі [1].

Сталість грошей супроводжується ефективним виконанням їх основних функцій, насамперед функції міри вартості. Згідно із статтею 99 Конституції України, забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави – Національного банку України [2]. Відповідно до «Стратегії монетарної політики Національного банку України» Національний банк у межах своїх повноважень сприяє фінансовій стабільності, у тому числі стабільності банківської системи за умови, що це не перешкоджає досягненню цілі щодо цінової стабільності [3].

Після введення в Україні в обіг гривні в 1996 році, вона була досить сильною валютою, її курс був 1,8 грн. за 1 долар США. Її стабільність викликана рішенням про прив'язку обмінного курсу до долара США для стабільного розвитку економіки. Однак, нестабільність гривні можна було час від часу спостерігати під час економічних криз (1998р., 2008р. та 2014 р.), та подій, які відбувалися під час виборів та інших політичних потрясінь. Однак, починаючи з 2019 року гривня зміцнилася. Це пов'язано з тим, що нерезиденти почали активно скуповувати українські облігації внутрішньодержавної позики. До того резиденти почали віддавати перевагу депозитам у національній валюті, адже це вигідніше, ніж тримати долари та євро або відкривати валютні рахунки з річною ставкою до 1-2%.

На думку Савельєвої Г.С існує ряд чинників, які впливають на сталість гривні, умовно можна поділити на три категорії [4]:

- Фінансова мотивація.
- Економічні мотиви.
- Соціально-політичні мотиви.

Що стосується фінансової мотивації, то держава має інтерес у стабілізації валюти, тому що інфляція негативно впливає на державні фінанси. Іншими словами, інфляція не тільки постійно створює перешкоди стабільності надходжень до державного бюджету, а й знецінює їх.

Іншими, не менш важливими чинниками, які впливають на розвиток держави, є економічні мотиви стабілізації. Економічні мотиви стабілізації економіки зумовлені багатими природними ресурсами, наявністю висококваліфікованої робочої сили, яка за умов належного стимулювання, здатна забезпечити схильність до витонченої, виконуваної роботи, нормальними пропорціями між товарами народного споживання та засобами виробництва, без чого неможлива соціальна орієнтація економіки, досягнення оптимальної величини необхідного продукту, з тим щоб він стимулював підвищення продуктивності праці [5].

Також важливу роль відіграють соціально-політичні мотиви стабілізації. Вони передусім пов'язані з небезпекою інфляції, яка не лише знижує життєвий рівень, а й загрожує існуванню та виживанню незалежної і демократичної України. Однак також до вищенаведених чинників можна додати:

1) Попит на долар, збільшення якого порушує стійкість курсу. Збільшення попиту на долар показує зростання обсягу закупівель на валютному ринку(найчастіше це відбувається в вересні та жовтні).

2) Пропозиція долара, зниження якої чинить девальваційний тиск.

3) Платіжний баланс, тобто різниця між тим, скільки іноземної валюти прийшло в Україну і скільки вийшло. Коли платіжний баланс падає, національна валюта слабшає. І,навпаки, коли долару на ринку, тим більшим буде його курс. Це спричинює знецінення української національної валюти.

4) Попит на пропозиція на товари. Якщо попит буде дуже малим або пропозиція дуже високою(відсутність балансу між попитом та пропозицією), то це спричинить інфляцію. А інфляція суперечить сталості гривні, тобто призводить до її нестабільності.

Найчастішими стабілізаційними методами, до яких звертається центральні банки щодо монетарного регулювання є:

- Девальвація. Зниження курсу національної валюти відносно «твердих» валют (зазвичай, щодо долара США, євро, SDR).
- Ревальвація (протилежне до девальвація). Зростання цін експортних товарів у іноземній валюті і зниження їх конкурентноспроможності на світовому ринку.

Варто зазначити, що зміцнити фінансову систему і піднести ефективність суспільного виробництва, прискорити економічне зростання Україна здатна. Ефективними заходами стабілізації могли б стати:

- укрупнення кредитно-фінансових інститутів;
- стимулювання припливу іноземних інвестицій;
- збільшення частки іноземного капіталу в національній банківській системі;
- зміцнення банківського нагляду;
- формування сильної і незалежної від корумпованих сил виконавчої та законодавчої влади країни [5].

Підвищення ефективності економічних процесів за рахунок застосування новітніх механізмів використання грошей та їх функціонального призначення на етапі розвитку інтеграційних процесів та глобальних перетворень світової економіки можливо при розвитку на ринкових засадах всіх сфер економічних відносин; переорієнтації цілей економічної, в тому числі монетарної політики із забезпечення інтересів центру на інтереси безпосереднього виробника; забезпечення вільної, гарантованої капіталізації грошових доходів всіх суб'єктів економічних відносин усіма методами, сумісними з соціальними пріоритетами; оздоровлення грошового обігу, забезпечення високої сталої вартості грошової одиниці. Оздоровлення грошового обігу, забезпечення високої, сталої вартості грошової одиниці спроможне підвищити належну роль грошей у розвитку економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Шевчун О.О. Сучасні грошові системи. Економічні проблеми сталого розвитку: збірник тез доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту присвяченої Дню науки в Україні 21-24 квітня 2019 р. Суми: СумДУ, 2019. Ч.1.С. 193-194.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Про Стратегію монетарної політики Національного банку України. Рішення ради Національного банку України від 13.07.2018 р. № 37-рд. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr037500-18#Text>.
4. Савельєва Г.С. Сталість грошей в Україні. Економічні проблеми сталого розвитку: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції ф-ту економіки та менеджменту присвяченої дню науки в Україні, м. Суми, 18-22 квітня 2018 р. Відп. за вип. проф. А.Ю. Жулавський. Суми: СумДУ, 2018. Ч.3. С. 63-64.
5. Басова В. Л. Гроші як матеріально виражені речі і як об'єкти цивільного права. Економічні проблеми сталого розвитку: збірник тез доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту присвяченої Дню науки в Україні (21-24 квітня 2019 р.). Суми : СумДУ, 2019. Ч.1.С. 191-192.